

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

*****

Accredited by NAAC 'A' Grade
CHOICE BASED CREDIT SYSTEM

Syllabus for
Bachelor of Arts
B.A.-III - MARATHI

(Syllabus will be implemented from June, 2020-21)

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

मराठी अभ्यास मंडळ

Board of Studies in Marathi
पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती
Choice Based Credit System

बी.ए. भाग-३ (मराठी) : B.A. Part-III (Marathi)

अभ्यासक्रम : Syllabus

Introduced from June 2020 onwards

समकक्षता / Equivalences

		जुना अभ्यासक्रम		नवा अभ्यासक्रम
सत्र क्र. Sem.	अभ्यास- पत्रिका क्र. Paper No.	अभ्यासपत्रिका नाव	अभ्यास- पत्रिका क्र. Paper No.	अभ्यासपत्रिका नाव
V	VII	काव्यशास्त्र	VII	साहित्यविचार
V	VIII	भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा	VIII	भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा
V	IX	मराठी वाङ्मयाचा इतिहास	IX	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (प्रारंभ ते इ.स.१५००)
V	X	मराठी भाषा : उपयोजन आणि सर्जन	X	मराठी भाषा व अर्थार्जनाच्या संधी
V	XI	वाङ्मयप्रवाहांचे अध्ययन (ग्रामीण साहित्य)	XI	वाङ्मयप्रवाहाचे अध्ययन : मध्ययुगीन
VI	XII	काव्यशास्त्र	XII	साहित्यविचार
VI	XIII	भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा	XIII	भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा
VI	XIV	मराठी वाङ्मयाचा इतिहास	XIV	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स.१५०० ते १८००)
VI	XV	मराठी भाषा : उपयोजन आणि सर्जन	XV	मराठी भाषा व अर्थार्जनाच्या संधी
VI	XVI	वाङ्मयप्रवाहांचे अध्ययन (दलित साहित्य)	XVI	वाङ्मयप्रकाराचे अध्ययन : ललित गद्य (व्यक्तिचित्रे)

सूचना : १. सत्र पाच (V) साठी विद्यापीठाने प्रत्येक अभ्यासपत्रिकेनुरूप अंतर्गत मूल्यमापनासाठी १० गुणांसाठी सेमिनार सुचविला आहे. सदर सेमिनारसाठी त्या त्या अभ्यासपत्रिकेच्या अभ्यासक्रमानंतर सेमिनार विषय दिले आहेत. त्यापैकी एका विषयावर प्रत्येक विद्यार्थ्याने सादरीकरण करणे आवश्यक. त्यामध्ये विषयानुसार उद्दिष्टे, प्रास्ताविक, विषयविवेचन, निष्कर्ष आणि संदर्भ या सूत्रानुरूप सादरीकरण गरजेचे आहे. ज्या विषयावर सेमिनार दिला आहे त्याची टिपणे विद्यार्थी व संबंधित विषय शिकविणाऱ्या शिक्षकांच्या स्वाक्षरीसह महाविद्यालयाच्या विभाग प्रमुखांनी जतन करून ठेवणे आवश्यक आहे.

२. सत्र सहा (VI) साठी विद्यापीठाने प्रत्येक अभ्यासपत्रिकेनुरूप अंतर्गत मूल्यमापनासाठी १० गुणांसाठी गटप्रकल्प (Group Project) सुचविला आहे. सदर गटप्रकल्पासाठी त्या त्या अभ्यासपत्रिकेच्या अभ्यासक्रमानंतर गटप्रकल्प विषय सुचविले आहेत. त्यापैकी एका विषयावर गटप्रकल्प सादर करणे आवश्यक. गटप्रकल्प तयार करताना शीर्षक, उद्दिष्टे, प्रास्ताविक, गहीतके, विषयाचे महत्त्व, विषयविवेचन, निष्कर्ष आणि संदर्भ या क्रमाने गटप्रकल्प तयार करावा. एका गटप्रकल्पासाठी कमाल ५ विद्यार्थी मर्यादा असावी. ज्या विषयावर गटप्रकल्प तयार केला आहे; त्यावर गटप्रकल्पकांची व संबंधित विषय शिकविणाऱ्या शिक्षकांची स्वाक्षरी घेऊन सदर प्रकल्प विभागप्रमुखांनी आपल्या विभागात जतन करून ठेवावेत.

३. सेमिनार व गटप्रकल्पसंदर्भात विषयाची निवड करताना विद्यापीठाने सूचित केलेल्या विषयाबरोबर त्या त्या अभ्यासपत्रिकेनुरूप आणखी काही नावीन्यपूर्ण विषयांची निवड करण्यास स्वातंत्र्य दिले आहे.

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

मराठी अभ्यास मंडळ

Board of Studies in Marathi

पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती

Choice Based Credit System

बी.ए. भाग-३ : B.A. Part-III

अभ्यासक्रम : Syllabus

June, 2020 onward

सत्र-५ : Semester No. V : अभ्यासपत्रिका क्र. VII

Discipline Specific Elective (DSE-E1)

विद्याशाखीय विशेष निवड (DSE-E1)

साहित्यविचार

उद्दिष्टे :

१. पौर्वात्य, पाश्चात्य व आधुनिक भारतीय साहित्यशास्त्राचे स्वरूप समजून घेणे.
२. ललित व ललितेतर साहित्याचे स्वरूप समजून घेणे.
३. साहित्य प्रयोजनांचे आकलन करून घेणे.
४. साहित्याची निर्मितिप्रक्रिया आणि त्याचे स्वरूप आकलन करून घेणे.
५. भाषेतील अलंकार समजून घेणे.

अभ्यासक्रम

अ. क्र. Sr. No.	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ Module I	<p>साहित्याचे स्वरूप</p> <p>■ साहित्याच्या व्याख्या</p> <ul style="list-style-type: none"> ● पौर्वात्य - भामह, जगन्नाथ, आनंदवर्धन, विश्वनाथ ● पाश्चात्य - वर्डस्वर्थ, केबल, मॅथ्यू अर्नोल्ड, कार्लाइल ● आधुनिक - विनोबा भावे, अ. वा. कुलकर्णी, गंगाधर गाडगीळ, वि. ना. ढवळे, <p>■ ललित व ललितेतर साहित्य</p> <p>■ साहित्यातील वास्तव आणि कल्पित यांचा संबंध</p> <p>■ ललित साहित्यातून व्यक्त होणाऱ्या अनुभवांचे विशेष-संवेदनात्मकता, भावनात्मकता, वैचारिकता, सेंद्रियता, सूचकता, विशिष्टता, विश्वात्मकता</p>	१५	१

विभाग २ Module 2	<p>साहित्याचे प्रयोजन</p> <ul style="list-style-type: none"> ● प्रयोजन म्हणजे काय ? ● प्रयोजन आणि परिणाम यातील फरक ■ साहित्याची प्रयोजने : १) यश किंवा कीर्ती २) व्यवहारज्ञान ३) आनंद ४) उद्बोधन ५) आत्माविष्कार ६) जिज्ञासापूर्ती ७) जीवनानुभूती ८) इच्छापूर्ती अथवा स्वप्नरंजन ९) पलायनवाद (Escapism) 	१५	१
घटक ३ Module 3	<p>साहित्यनिर्मिती प्रक्रिया</p> <ul style="list-style-type: none"> ● साहित्यनिर्मितीचे स्वरूप ● साहित्यनिर्मितीच्या शक्ती १) प्रतिभा - स्वरूप व वैशिष्ट्ये (प्रतिभाव्यापार, प्रतिभेचे अलौकिकत्व, अपूर्वनिर्मितिक्षम प्रतिभा, प्रतिभा ही वेडाची बहीण) २) बहुश्रुतता ३) अभ्यास ४) भावनात्मकता ५) संवेदनशीलता ६) उत्प्रेक्षा ७) चमत्कृती ८) स्वास्थ्य (शारीरिक, मानसिक) ९) साहित्यिकाचा जीवनविषयक दृष्टिकोण 	१५	१
घटक ४ Module 4	<p>अलंकार</p> <ul style="list-style-type: none"> १) अतिशयोक्ती २) स्वभावोक्ती ३) दृष्टान्त ४) उपमा ५) अनुप्रास ६) रूपक (व्याख्या, स्वरूप आणि उदाहरणे अपेक्षित) 	१५	१

* प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी *

Pattern of Question Paper

एकूण गुण - ४० : Total Marks-40

प्रश्न १	योग्य पर्याय निवडा	०५ गुण
प्रश्न २	अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न	१५ गुण
प्रश्न ३	अंतर्गत विकल्पासह लघूत्तरी प्रश्न	१० गुण
प्रश्न ४	अलंकार (चार पैकी दोन)	१० गुण

सूचना :

१. विभाग चार वर वस्तुनिष्ठ प्रश्न असणार नाहीत.

सेमिनार विषय :

- विविध साहित्य प्रवाहातील कोणत्याही एका साहित्यकृतीचे किंवा अनुवादित साहित्यकृतीचे परीक्षण करून सादरीकरण करणे.
- कोणत्याही भाषेतील एका चित्रपट वा नाटकाचे परीक्षण करून सादरीकरण करणे.

मूलभूत वाचन :

१. जोग, रा. श्री. अभिनव काव्यप्रकाश, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, आवृत्ती ७ वी, १९७५
२. गाडगीळ, स. रा. काव्यशास्त्रप्रदीप, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, आवृत्ती ४ थी, जानेवारी, १९९३
३. गोविलकर, लीला भारतीय साहित्यविचार, स्नेहवर्धन, पुणे, २००३
४. वाळंबे, मो. रा. सुगम मराठी व्याकरण, नितीन प्रकाशन, पुणे
५. देशपांडे, अ. ना. (संपा.) विनोबांची साहित्यदृष्टी, परमधाम प्रकाशन, पवनार, वर्धा, १९७५
६. कुलकर्णी, अ. वा. साहित्यविचार, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, आ.दु. १९९७
७. गाडगीळ, गंगाधर खडक आणि पाणी, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६०.
८. ढवळे, वि. ना. साहित्याचे तत्त्वज्ञान, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे

पूरक वाचन :

१. उपासे, शिवशंकर काव्यशास्त्र परिचय, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर, २०१३
२. कंगले, र. पं. प्राचीन काव्यशास्त्र, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७४
३. देशमुख, मा. गो. मराठीचे साहित्यशास्त्र, (ज्ञानेश्वर ते रामदास)
४. डॉ. नगेंद्र भारतीय काव्यशास्त्राचे मूल प्रश्न, सुविचार, नागपूर, पुणे, १९६७
(अनुवादक : शैलजा करंदीकर)

संदर्भ ग्रंथ :

१. जाधव, उदय काव्यशास्त्र : आकलन आणि आस्वाद, लोकपाल पब्लिकेशन, औरंगाबाद प्रथमावृत्ती, ५ सप्टेंबर, २०१३
२. पुंडे, दत्तात्रय व तावरे, स्नेहल (संपा.) साहित्य विचार, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, प्रथमावृत्ती, फेब्रुवारी, १९९५
३. पाटील, म. सु. भारतीयांचा साहित्यविचार, चेतश्री प्रकाशन, अ मळनेर
४. वासमकर, वि. दा. मराठीतील कलावादी समीक्षा, अक्षरदीप प्रकाशन, कोल्हापूर, आ. प. २०१८
५. करंदीकर, गो. वि. ऑरिस्टॉटलचे काव्यशास्त्र, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

मराठी अभ्यास मंडळ

Board of Studies in Marathi

पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती

Choice Based Credit System

बी.ए. भाग-३ : B.A. Part-III

अभ्यासक्रम : Syllabus

June, 2020 onward

सत्र-५ : Semester No. 5 : अभ्यासपत्रिका क्र. VIII

Discipline Specific Elective (DSE-E2)

विद्याशाखीय विशेष निवड (DSE-E2)

भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा

उद्दिष्टे :

१. आधुनिक भाषाविज्ञानाचा परिचय करून घेणे.
२. भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा यांचा सहसंबंध जाणून घेणे.
३. स्वनविचार, रूपविचार व वाक्यविचारांचा परिचय करून घेणे.
४. मराठी भाषेविषयी विद्यार्थ्यांची आवड विकसित करणे.

अभ्यासक्रम

अ. क्र. Sr. No.	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ Module I	<p>भाषेचे स्वरूप</p> <ul style="list-style-type: none"> ● भाषा म्हणजे काय ? ● भाषेच्या व्याख्या : कृ. पां. कुलकर्णी, ना. गो. कालेलकर, श्री. न. गर्जेद्रगडकर ● भाषेचे स्वरूप : समाजव्यवहाराचे साधन, ध्वनिमाध्यमता, प्रतीकात्मकता, संकेतबद्धता, भाषा – एक पद्धती, भाषा मानवी आहे. ● सी. एफ. हॉकेटने सांगितलेली भाषेची सात वैशिष्ट्ये दुहेरीपण, निर्मितिक्षमता, कार्यकारण संबंधाचा अभाव, यादृच्छिकता, अदलाबदलीची शक्यता, विशिष्टीकरण, स्थलकालातीतता, सांस्कृतिक संक्रमण या शिवाय – सामाजिक संस्था, अर्जित भाषा, परिवर्तनशीलता, रैखिकता इ. वैशिष्ट्यांचा विचार	१५	१
विभाग २ Module II	<p>स्वन आणि स्वनिम विचार</p> <ul style="list-style-type: none"> ● स्वन म्हणजे काय ? वागेंद्रियांची रचना, स्वन निर्मिती, उच्चार स्थानानुसार स्वनांचे कार्य, प्रयत्नावर आधारलेले स्वन ● स्वनिम संकल्पना, स्वनिम निश्चितीची तत्त्वे वैधर्म्ययुक्त विनियोग, पूरक विनियोग, वैकल्पिक विनियोग ● स्वनिमांचे प्रकार खंडयुक्त स्वनिम, खंडाधिष्ठित स्वनिम, स्वनिम आणि स्वनांतरे ● स्वन-स्वनिम-स्वनांतर : एक तुलना	१५	१

विभाग ३ Module III	<p>रूप आणि रूपिम विचार</p> <ul style="list-style-type: none"> ● भाषा दुहेरी संरचना ● भाषिक रूप/रूपिका, रूपिका आणि शब्द यातील फरक ● रूपिकांचे प्रकार : रूपिका-रूपिम-रूपिकांतर ● रूपिकांतराचे प्रकार : स्वनिमाश्रयी रूपिकांतर, रूपिमाश्रयी रूपिकांतर, शून्य रूपिकांतर ● रूपिमांचे प्रकार : अनन्यासाधारण रूपिम, आशयबोधक रूपिम, कार्यसूचक रूपिम, मिलन रूपिम 	१५	१
विभाग ४ Module IV	<p>वाक्यविचार</p> <ul style="list-style-type: none"> ● पदबंधाचे स्वरूप ● वाक्याचे स्वरूप ● वाक्याचे प्रकार <p>केवलवाक्य व त्याचे प्रकार, मिश्रवाक्य व त्याचे प्रकार, संयुक्त वाक्य व त्याचे प्रकार, वाक्याचे पृथक्करण</p>	१५	१

एकूण गुण - ४० : Total Marks-40

प्रश्न १	योग्य पर्याय निवडा	०५ गुण
प्रश्न २	अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न	१५ गुण
प्रश्न ३	अंतर्गत विकल्पासह लघूत्तरी प्रश्न	१० गुण
प्रश्न ४	टिपा लिहा (चार पैकी दोन)	१० गुण

सेमिनार विषय :

१. स्वन-स्वनिम, रूप-रूपिम पैकी कोणत्याही एका घटकाच्या अनुषंगाने प्रात्यक्षिकांसह सादरीकरण अपेक्षित.
२. कोणत्याही एका साहित्यकृतीच्या निवडक भागातील वाक्यांचे प्रकार, पृथक्करण, विश्लेषणासह सादरीकरण अपेक्षित.

मूलभूत वाचन :

१. जोशी, प्र. न. सुबोध भाषाशास्त्र, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
२. गवळी, अनिल भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे
३. धोंगडे, रमेश भाषा आणि भाषाविज्ञान, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे
४. कानडे, मु. श्री. (संपा.) मराठीचा भाषिक अभ्यास, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
५. गर्जेन्द्रगडकर, श्री. न. भाषा आणि भाषाशास्त्र, व्हीनस प्रकाशन, पुणे
६. हिरेमठ, राजशेखर मराठी व्याकरण परिचय, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे
७. Hocket C.F. A course in Modern Linguistics, Oxford, New York, 1958

पूरक वाचन :

१. कुलकर्णी, कृ. पां. मराठी भाषा : उद्गम आणि विकास, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे
२. मालशे, मिलिंद आधुनिक भाषाविज्ञान : सिद्धांत आणि उपयोजन, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई
३. कुलकर्णी, सुलक्षणा व भाषाविज्ञान परिचय, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर
कुबेर, वसंत
४. दामले, मो. के. शास्त्रीय मराठी व्याकरण, दामोदर सावळाराम आणि मंडळी, पुणे

संदर्भ ग्रंथ :

१. मालशे, पुंडे, सोमण (संपा.) भाषाविज्ञानपरिचय, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
२. पुंडे, द. दि. सुलभ भाषाविज्ञान, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
३. कदम, महेंद्र मराठीचे वर्णनात्मक भाषाविज्ञान, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
४. काळे, कल्याण/सोमण, अंजली (संपा.) आधुनिक भाषाविज्ञान, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
५. पाटील, व्ही. एन. सुलभ भाषाविज्ञान व मराठी व्याकरण, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव,
आ.दु. २, २०१६
६. भांड, बाबा व मगर, राजेंद्र भाषा आणि साहित्य, माझी भूमिका : सयाजीराव गायकवाड, महाराजा
सयाजीराव गायकवाड संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, औरंगाबाद, २०२०

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

मराठी अभ्यास मंडळ

Board of Studies in Marathi

पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती

Choice Based Credit System

बी.ए. भाग-३ : B.A. Part-III

अभ्यासक्रम : Syllabus

June, 2020 onward

सत्र-५ : Semester No. 5 : अभ्यासपत्रिका क्र. IX

Discipline Specific Elective (DSE-E3)

विद्याशाखीय विशेष निवड (DSE-E3)

मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (प्रारंभ ते इ.स.१५००)

उद्दिष्टे :

१. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा कालिक अभ्यास करणे.
२. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा स्थूल परिचय करून घेणे.
३. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचे स्वरूप, वैशिष्ट्ये अभ्यासणे.
४. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयातील महत्त्वाचे ग्रंथकार आणि ग्रंथ यांचा स्थूल परिचय करून घेणे.
५. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाच्या गद्य, पद्य रचनेचे विशेष अभ्यासणे.

अभ्यासक्रम

अ. क्र. Sr. No.	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ Module I	■ मराठी वाङ्मयाचा प्रारंभकाळ ते इ.स. १२०० पर्यंत अ) विवेकसिंधूपूर्वकालीन रचना कुवलयमाला, मानसोल्लास, राजमतिप्रबोध, अमरनाथ संवाद, गोरक्षगीता इ. ब) मराठीतील आद्य ग्रंथकार मुकुंदराज यांची रचना विवेकसिंधू, पवनविजय, परमामृत क) मराठीतील आद्य कवयित्री महदंबा यांची रचना धवळे (पूर्वार्ध व उत्तरार्ध), मातृकी रुक्मिणीस्वयंवर	१५	१
विभाग २ Module II	■ इ. स. १२०० ते १३०० (स्थूल कालखंड) अ) महानुभावीय गद्य वाङ्मय म्हाडंभट - लीळाचरित्र, श्री. गोविंदप्रभूचरित्र व इतर रचना केसोबास - सूत्रपाठ, दृष्टांतपाठ, स्मृतिस्थळ	१५	१

अ. क्र. Sr. No.	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग २ Module II	ब) महानुभावीय पद्य वाङ्मय सातीग्रंथ (ग्रंथ व ग्रंथकार स्थूल परिचय) नरेंद्र - रुक्मिणी स्वयंवर भास्करभट्ट बोरीकर - शिशुपालवध, उद्धवगीता किंवा एकादशस्कंध दामोदर पंडित - वछाहरण पंडित विश्वनाथ - ज्ञानप्रबोध रवळोव्यास - सह्याद्रिवर्णन नारायणपंडित - श्री ऋद्धिपूरवर्णन	१५	१
विभाग ३ Module III	इ. स. १३०० ते १४०० (स्थूल कालखंड) अ) ज्ञानेश्वरांचे वाङ्मयीन कार्य ज्ञानेश्वरी, अमृतानुभव, चांगदेवपासष्टी, हरिपाठाचे अभाग व इतर रचना ब) नामदेवांची अभंगरचना क) सावता माळी, गोरोबा कुंभार, मुक्ताबाई, सेना महाराज, नरहरी सोनार, चोखामेळा, जनाबाई, कान्होपात्रा यांच्या रचना	१५	१
विभाग ४ Module IV	इ. स. १४०० ते १५०० (स्थूल कालखंड) अ) अन्य संप्रदायातील प्रमुख ग्रंथकार आणि त्यांची ग्रंथरचना सत्यमालनाथ, चोंभा (नाथ संप्रदाय) शांतलिंग आणि मन्मथशिवलिंग (लिंगायत संप्रदाय) गुणकीर्ती व जिनदासनामा (जैन मराठी कवी) नृसिंह सरस्वती आणि दासोपंत (दत्त संप्रदाय) अज्ञानसिद्ध व बहिराजातवेद (नागेश संप्रदाय) शेख महंमद आणि हुसेन अंबरखान (मुस्लीम मराठी कवी) फादर स्टिफन्स, फादर क्रुवा (ख्रिस्ती मराठी कवी)	१५	१

* प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी *

Pattern of Question Paper

एकूण गुण - ४० : Total Marks-40

प्रश्न १	योग्य पर्याय निवडा	०५ गुण
प्रश्न २	अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न	१५ गुण
प्रश्न ३	अंतर्गत विकल्पासह लघूत्तरी प्रश्न	१० गुण
प्रश्न ४	टिपा लिहा (चार पैकी दोन)	१० गुण

सेमिनार विषय :

- १) मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयातील कोणत्याही एका ग्रंथकाराच्या रचना विशेषावर सादरीकरण.
- २) कोणत्याही एका संत कवीच्या काव्यातील सामाजिकतेवर सादरीकरण.
- ३) कोणत्याही एका संत कवयित्रीच्या कवितेतील आत्मनिष्ठा यावर आधारित सादरीकरण.

मूलभूत वाचन :

१. भावे, वि. ल.
२. नसिराबादकर, ल. रा.
३. पठाण, यू. म.
४. देशपांडे, अ. ना.
५. पांगारकर, ल. रा.
६. पसारकर, शे. दे.

महाराष्ट्र सारस्वत, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर
महानुभाव साहित्य संशोधन खंड १, मराठवाडा विद्यापीठ प्रकाशन, औरंगाबाद
प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड १ ते ४
प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड १ ते ३, महाराष्ट्र साहित्य परिषद
प्रकाशन, पुणे
वेलू गेला गगनावरी, सुविद्या प्रकाशन, सोलापूर

पूरक वाचन :

१. शेणोलीकर, ह. श्री.
२. पांगारकर, ल. रा.
३. तुळपुळे, शं. गो.
४. मांडवकर, भाऊ
५. इनामदार, हे. वि. (संपा.)
६. उपासे, शिवशंकर
७. उपासे, शिवशंकर (संपा.)
८. पसारकर, शे. दे. (संपा.)
९. केळुसकर, कृष्णराव
१०. फाटक, न. र.

प्राचीन मराठी वाङ्मयाचे स्वरूप, व्हीनस प्रकाशन, पुणे
मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड १ व २,
मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे
संत नामदेव दर्शन, सेवा प्रकाशन, अमरावती
संत नामदेव काव्यसंभार आणि संत परिवार
महाराष्ट्र भूषण सहा संत साहित्यिक, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर, २०१२
शांतलिंगकृत कर्णहंस, प्रका. शरण संस्कृती अध्ययन केंद्र, सिद्ध संस्थान
मठ, निडसोसी, ता. हुक्करी, जि. बेळगाव
श्री मन्मथशिवलिंगकृत परमरहस्य, शैवभारती शोध प्रतिष्ठान, वाराणसी, २००१
संत तुकाराम, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद
श्री एकनाथ : वाङ्मय आणि कार्य, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई

संदर्भ ग्रंथ :

१. देऊळगावकर, चंद्रकांत (संपा.)
१. पाटील, तानाजी
२. सुंठणकर, बा. र.
३. सरदार, गं. बा.
४. जाधव, रा. ग.
५. जाधव, रा. ग.
६. कामत, अशोक व बडवे, सतीश (संपा.)
७. देशमुख, उषा
८. पाटील, सदाशिव
९. घोणसे, शामा
१०. प्रियोळकर, अ. का.
११. ढेरे, रा. चिं.
१२. पठाण, यू. म.
१३. मोरजे, गंगाधर
१४. उपाध्ये, बाबुराव
१५. इर्लेकर, सुहासिनी
१६. अक्कोळे, सुभाषचंद्र
१७. पाटंगणकर, विद्यासागर
१८. होनमाने, धनंजय

मन्मथस्वामी व्यक्ती आणि वाङ्मय, प्रका. शैवभारती शोध प्रतिष्ठान,
जंगमवाडी मठ, वाराणसी
संत साहित्यातील सामाजिकता, विश्वकर्मा पब्लिकेशन, पुणे
महाराष्ट्रीय संतमंडळीचे ऐतिहासिक कार्य, बेळगाव
संत वाङ्मयाची सामाजिक फलश्रुती, म. सा. प. पुणे
आनंदाचा डोह, प्राज्ञ पाठशाळा मंडळ, वाई
वागर्थ, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
संत नामदेवविषयक अभ्यास, आळंदी
मांदियाळी, माया प्रकाशन, नागपूर
तुकाराम आणि कबीर, दर्या प्रकाशन, पुणे
वीरशैवांचे मराठी-हिंदी वाङ्मय : एक अभ्यास, शैवभारती शोध प्रतिष्ठान,
जंगमवाडी मठ, वाराणसी
मुसलमानांची जुनी मराठी कविता
मुसलमान मराठी संतकवी, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
मुसलमान (सुफी) संतांचे मराठी साहित्य
मराठी ख्रिस्ती वाङ्मय, फादर स्टिफन्स ते १९६०, अहमदनगर
संत गोरा कुंभार : वाङ्मय दर्शन, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
संत कवी आणि कवयित्री : एक अनुबंध, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
प्राचीन मराठी जैन साहित्य, सुविचार प्रकाशन, नागपूर
मराठी संत कवयित्रींचा इतिहास, साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली
तंजावरची मराठी कीर्तनपरंपरा, स्नेहवर्धन, पुणे, २०१७

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

मराठी अभ्यास मंडळ

Board of Studies in Marathi

पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती

Choice Based Credit System

बी.ए. भाग-३ : B.A. Part-III

अभ्यासक्रम : Syllabus

June, 2020 onward

सत्र-५ : Semester No. V : अभ्यासपत्रिका क्र. X

Discipline Specific Elective (DSE-E4)

विद्याशाखीय विशेष निवड (DSE-E4)

मराठी भाषा व अर्थार्जनाच्या संधी

पाठ्यपुस्तक : मराठी भाषा व अर्थार्जनाच्या संधी (संपादन)

शिवाजी विद्यापीठ प्रकाशन, कोल्हापूर

उद्दिष्टे :

१. सर्जनशील लेखनप्रक्रिया समजून घेणे.
२. वैचारिक लेखनाचे स्वरूप अभ्यासणे.
३. शोधनिबंध व प्रकल्पलेखन कौशल्य समजून घेणे.
४. आंतरजालावरील मराठी लेखनपद्धती अभ्यासणे.

अभ्यासक्रम

अ. क्र. Sr. No.	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ Module I	सर्जनशील लेखन ■ सर्जनशील लेखन – संकल्पना व स्वरूप ● कथा – संकल्पना, स्वरूप ● कथेचे घटक ● प्रात्यक्षिकासह कथालेखन	१५	१
विभाग २ Module II	वैचारिक लेखन ● वैचारिक लेखन : संकल्पना व स्वरूप ● वैचारिक लेखनाची पद्धत ● वैचारिक लेखनाचे प्रकार ● प्रात्यक्षिकासह वैचारिक लेखन	१५	१

अ. क्र. Sr. No.	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग ३ Module III	<p>शोधनिबंध व प्रकल्पलेखन (स्थूल परिचय)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● संशोधन : संकल्पना, स्वरूप, महत्त्व ● संशोधनपर लेखनप्रकार परिचय १. शोधनिबंध – स्वरूप व पद्धती २. संशोधन प्रकल्प – स्वरूप व पद्धती ३. प्रबंधिका ४. प्रबंध ● संशोधनपर लेखनाची पथ्ये व भाषा 	१५	१
विभाग ४ Module IV	<p>आंतरजालावरील (Internet) मराठी</p> <ul style="list-style-type: none"> ● आंतरजालावरील मराठीविषयक लेखनाचे स्वरूप ● नोंदी लेखन, विश्वकोश, विकीपीडिया इ. ● आंतरजालावरील मराठी संकेतस्थळांचा परिचय १. राज्य मराठी विकास संस्था २. महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ ३. भाषा संचालनालय ४. मराठी भाषा विभाग, महाराष्ट्र शासन ५. मराठी साहित्य परिषद, पुणे ६. विश्वकोश मंडळ ७. इतर संकेतस्थळे – साहित्य अकादमी, नॅशनल बुक ट्रस्ट, भारतीय भाषा संस्थान, म्हैसूर इ. ● प्रात्यक्षिकासह आंतरजालावर मराठीविषयक लेखन 	१५	१

* प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी *

Pattern of Question Paper

एकूण गुण – ४० : Total Marks-40

प्रश्न १	योग्य पर्याय निवडा	०५ गुण
प्रश्न २	अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न	१५ गुण
प्रश्न ३	अंतर्गत विकल्पासह लघूत्तरी प्रश्न	१० गुण
प्रश्न ४	टिपा लिहा (चार पैकी दोन)	१० गुण

सूचना : प्रश्न क्र. ४ मध्ये ४ पैकी २ प्रश्न उपयोजनावर आधारित असतील.

सेमिनार विषय :

१. भाषा, साहित्य, संस्कृती व माध्यमविषयक कोणत्याही एका विषयावर शोधनिबंधाचे सादरीकरण करणे.

मूलभूत वाचन :

१. जोशी, सुधा
२. सारंग, विलास
३. मालशे, मिलिंद (संपा.)
४. पाटील, आनंद
५. काळे, कल्याण, पुंडे, द. दि.
६. वेलणकर, जयंत
७. कऱ्हाडे, सदा
८. चुनेकर, सु. रा. व
पठारे, रंगनाथ (संपा.)
९. वरखेडे, रमेश नारायण व
वरखेडे, मंगला रमेश
१०. रोकडे, सुहास

- कथा संकल्पना आणि समीक्षा, मौज प्रकाशन, मुंबई, २००२
सर्जनशोध आणि लिहिता लेखक, मौज प्रकाशन, मुंबई
शोधनिबंधाची लेखनपद्धती (सुधारित आवृत्ती) लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
सृजनात्मक लेखन, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००९
व्यावहारिक मराठी, निराली प्रकाशन, पुणे, २००७
प्रबंध कसा लिहावा, साहित्य प्रसारक केंद्र, नागपूर
संशोधन : सिद्धांत आणि पद्धती, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
संशोधन स्वरूप आणि पद्धती, शि. प्र. संस्था, संगमनेर
संशोधनाचे पद्धतिशास्त्र, उग्रामण्ये इन्स्टिट्यूट ऑफ एज्युकेशन,
एक्सलन्स, पुणे
संगणक व माहिती तंत्रज्ञान, नाथे प्रकाशन, पुणे

पूरक वाचन :

१. नसिराबादकर, ल. रा.
२. रेगे, मे. पुं. (संपा.)
३. गवस, राजन; शिंदे, अरुण व
पाटील, गोमटेश्वर
४. गोविलकर, लीला
पाटणकर, जयश्री
५. शेख, यास्मिन
६. शिकारपूरकर, दीपक
७. शेख, यास्मिन

- व्यावहारिक मराठी, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर
नवभारत (मासिक), व्यावहारिक मराठी विशेषांक, प्राज्ञ पाठशाळा मंडळ,
वाई, ऑगस्ट-सप्टेंबर, १९८१
भाषिक सर्जन आणि उपयोजन, दर्या प्रकाशन, पुणे, २०१२
व्यावहारिक मराठी, स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, २००७
मराठी लेखन मार्गदर्शिका, राज्य मराठी विकास संस्था व शुभदा सारस्वत
प्रकाशन, पुणे, १९९९/सुधारित तिसरी आवृत्ती, राज्य मराठी विकास
संस्था, मुंबई, डिसें. २०१७
दिव्यांगमित्र संगणक, उत्कर्ष प्रकाशन, पुणे
मराठी हस्तलेखन कोश, दुसरी आवृत्ती, हर्मिस प्रकाशन, पुणे, २०१५

संदर्भ ग्रंथ :

१. तौर, पृथ्वीराज
२. जोशी, प्रभाकर व
वले, वासुदेव
३. सारंग, विलास
४. पाटील, आनंद
५. लोखंडे, शशिकांत

- मराठी भाषिक कौशल्ये विकास, अथर्व पब्लिकेशन्स, धुळे, २०१८
उपयोजित मराठी भाग १, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव, २०१७
सर्जनशोध आणि लिहिता लेखक, मौज प्रकाशन, मुंबई
सृजनात्मक लेखन, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
नवी जाणीव, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, २०१२

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

मराठी अभ्यास मंडळ

Board of Studies in Marathi

पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती

Choice Based Credit System

बी.ए. भाग-३ : B.A. Part-III

अभ्यासक्रम : Syllabus

June, 2020 onward

सत्र-५ : Semester No. V : अभ्यासपत्रिका क्र. XI

Discipline Specific Elective (DSE-E5)

विद्याशाखीय विशेष निवड (DSE-E5)

वाङ्मय प्रवाहाचे अध्ययन : मध्ययुगीन

पाठ्यपुस्तक : निवडक दृष्टांतपाठ (संपादन)

शिवाजी विद्यापीठ प्रकाशन, कोल्हापूर

उद्दिष्टे :

१. मध्ययुगीन महाराष्ट्र व महानुभाव पंथ यांचा परिचय करून घेणे.
२. महानुभाव वाङ्मयाच्या प्रेरणा व स्वरूप समजून घेणे.
३. महानुभावीय ग्रंथकार केसोबास यांचा परिचय करून घेणे.
४. दृष्टांतपाठातील आशयस्वरूप व अभिव्यक्ती विशेष अभ्यासणे.
५. दृष्टांतपाठातील भाषिक वैभवाचा परिचय करून घेणे.

अभ्यासक्रम

अ. क्र. Sr. No.	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ Module I	● मध्ययुगीन महाराष्ट्र आणि महानुभावीय गद्याच्या प्रेरणा व स्वरूप ● महानुभाव गद्य ग्रंथकार केसोबास यांचा परिचय ● दृष्टांतपाठाचे स्वरूप	१५	१
विभाग २ Module II	■ दृष्टांतपाठातील आशयसूत्रे ● सामाजिकता ● सांस्कृतिकता ● प्रादेशिकता ● पंथीय निष्ठा ● तत्त्वज्ञान व मूल्यविचार	१५	१
विभाग ३ Module III	■ दृष्टांतपाठातील अभिव्यक्ती विशेष ● निवेदन/कथनशैली ● व्यक्तिचित्रणे ● घटना, प्रसंगवर्णने ● प्रतिमा व प्रतीके ● रचनाविशेष	१५	१
विभाग ४ Module IV	■ दृष्टांतपाठातील भाषावैभव ● शब्दसौष्टव ● अल्पाक्षरत्व ● सुलभ रचनाविशेष ● म्हणी, वाक्प्रचार, उखाणे ● अलंकार वैभव ● व्याकरण विशेष	१५	१

* प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी *

Pattern of Question Paper

एकूण गुण - ४० : Total Marks-40

प्रश्न १	योग्य पर्याय निवडा	०५ गुण
प्रश्न २	अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न	१५ गुण
प्रश्न ३	अंतर्गत विकल्पासह लघूत्तरी प्रश्न	१० गुण
प्रश्न ४	टिपा लिहा (चार पैकी दोन)	१० गुण

सूचना : विभाग एकवर वस्तुनिष्ठ प्रश्न असणार नाहीत.

सेमिनार विषय :

मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयातील कोणत्याही एका साहित्यकृतीआधारे सामाजिक, सांस्कृतिक, मूल्यविचार, भाषाविशेष इत्यादींपैकी कोणत्याही एका विषयानुषंगाने सादरीकरण करणे.

मूलभूत वाचन :

१. तुळपुळे, शं. गो. (संपा.) दृष्टांतपाठ, केशिराज संकलित, व्हीनस प्रकाशन, पुणे
२. कोलते, वि. भि. महानुभाव तत्त्वज्ञान, अरुण प्रकाशन, मलकापूर
३. कोलते, वि. भि. महानुभाव आचारधर्म, अरुण प्रकाशन, मलकापूर
४. राजनकर, सुहास दृष्टांतपाठ : अन्वय आणि चिकित्सा, ऋचा प्रकाशन, नागपूर

पूरक वाचन :

१. पठाण, यू. म. महानुभाव साहित्य संशोधन खंड १, मराठवाडा विद्यापीठ प्रकाशन, औरंगाबाद
२. पंजाबी, माधव (संपा.) श्री. च. पाणी व्यासकृत दृष्टांत अन्वय व्याख्यान
३. आवलगावकर, रमेश महानुभावांची अन्वयस्थळे, चंद्रकांत प्रकाशन, पुणे
४. ढेरे, रा. चिं. प्राचीन मराठीच्या नवधारा, मोघे प्रकाशन, कोल्हापूर

संदर्भ ग्रंथ :

१. पानसे, मु. ग. यादवकालीन महाराष्ट्र, मुंबई मराठी ग्रंथ संग्रहालय, मुंबई
२. बोरगांवकर, वसंत प्राचीन मराठी चरित्रलेखन, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे
३. तुळपुळे, शं. गो. यादवकालीन मराठी भाषा, व्हीनस प्रकाशन, पुणे
४. देशमुख, उषा मराठी साहित्याचे आदिबंध, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई
५. ढेरे, रा. चिं. महाराष्ट्राचा देव्हारा, विश्वकर्मा साहित्यालय, पुणे
६. पाठक, अरुणचंद्र स्थानपोथी : एक पुरातत्वीय अभ्यास, म.रा.साहित्य संस्कृती मंडळ, मुंबई

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

मराठी अभ्यास मंडळ

Board of Studies in Marathi

पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती

Choice Based Credit System

बी.ए. भाग-३ : B.A. Part-III

अभ्यासक्रम : Syllabus

June, 2020 onward

सत्र-६ : Semester No. 6 : अभ्यासपत्रिका क्र. XII

Discipline Specific Elective (DSE-E126)

विद्याशाखीय विशेष निवड (DSE-E126)

साहित्यविचार

उद्दिष्टे :

१. शब्दशक्तींचे आकलन करून घेणे.
२. साहित्यातील रसाचे स्वरूप व रसप्रक्रिया समजून घेणे.
३. निर्मितीच्या आनंदाची मीमांसा करणे.
४. व्यवहार भाषा, शास्त्रभाषा आणि साहित्यभाषा यांतील भेद समजून घेणे.
५. साहित्यभाषेचे आकलन करून घेणे.
६. भाषेतील छंद व वृत्ते यांचा अभ्यास करणे.

अभ्यासक्रम

अ. क्र. Sr. No.	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ Module I	<p>शब्दशक्ती</p> <p>■ शब्दशक्ती म्हणजे काय ?</p> <p>१) अभिधा-व्याख्या, स्वरूप व प्रकार (योग, रूढी, योगरूढी)</p> <p>२) लक्षणा - व्याख्या, स्वरूप</p> <p>● लक्षणेस आवश्यक गोष्टी</p> <p>अ) मुख्यार्थबाध ब) मुख्यार्थ-लक्ष्यार्थ संबंध क) रूढी व प्रयोजन</p> <p>● लक्षणेचे महत्त्व</p> <p>३) व्यंजना - व्याख्या, स्वरूप</p> <p>● व्यंजनेचे मुख्य दोन प्रकार</p> <p>अ) शाब्दी व्यंजना ब) आर्थी व्यंजना</p> <p>● व्यंजनेचे साहित्यातील महत्त्व</p>	१५	१

विभाग २ Module 2	<p>अ) रसविचार</p> <ul style="list-style-type: none"> ● रस म्हणजे काय ? ● स्थायिभाव व रस ● भरताचे रससूत्र ● भक्ती व शांत रसाचे स्वरूप <p>ब) काव्यानंदमीमांसा</p> <ul style="list-style-type: none"> ● काव्यानंदमीमांसा म्हणजे काय ? ● कवीचा आनंद १) क्रीडानंद २) निर्मितीचा आनंद ३) आत्माविष्कारानंद ● रसिकाचा आनंद १) ज्ञानानंद २) जिज्ञासापूर्ती ३) पुनःप्रत्ययाचा आनंद ● करुणरसानंद १) केवलानंदवाद २) विरेचन (कॅथार्सिस) 	१५	१
घटक ३ Module 3	<p>साहित्याची भाषा</p> <p>१) व्यवहारभाषा, शास्त्रभाषा व साहित्यभाषा : साम्यभेद</p> <p>२) साहित्याचे माध्यम भाषा</p> <p>३) साहित्य भाषेचे सौंदर्य</p> <p>४) साहित्य भाषेची विविधता</p>	१५	१
घटक ४ Module IV	<p>छंद व वृत्ते</p> <p>अ) छंद - १) ओवी २) अभंग ३) मुक्तछंद</p> <p>ब) वृत्ते - १) भुजंगप्रयात २) वसंततिलका ३) दिंडी (व्याख्या, स्वरूप व उदाहरणे अपेक्षित)</p>	१५	१

* प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी *

Pattern of Question Paper

एकूण गुण - ४० : Total Marks-40

प्रश्न १	योग्य पर्याय निवडा	०५ गुण
प्रश्न २	अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न	१५ गुण
प्रश्न ३	अंतर्गत विकल्पासह लघूत्तरी प्रश्न	१० गुण
प्रश्न ४	छंद व वृत्ते (चार पैकी दोन)	१० गुण

सूचना :

१. विभाग चार वर वस्तुनिष्ठ प्रश्न असणार नाहीत.

गटप्रकल्प विषय : साहित्यनिर्मिति प्रक्रिया संदर्भात कोणत्याही एका साहित्यिकाची मुलाखत घेणे.

मूलभूत वाचन :

१. जोग, रा. श्री. अभिनव काव्यप्रकाश, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, आवृत्ती ७ वी, जानेवारी, १९७५
२. गाडगीळ, स. रा. काव्यशास्त्रप्रदीप, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, आवृत्ती ४ थी, जानेवारी, १९९३
३. वाटवे, के. ना. रसविमर्श, नवीन किताबखाना, पुणे, १९४२
४. वाळंबे, मो. रा. सुगम मराठी व्याकरण लेखन, नितीन प्रकाशन, पुणे
५. नेमाडे, भालचंद्र साहित्याची भाषा, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, आ. दु. १९९८

पूरक वाचन :

१. जोशी, पं. महादेवशास्त्री सुलभ काव्याशास्त्र, एस. जगन्नाथ आणि कं., पुणे
२. उपासे, शिवशंकर काव्यशास्त्र परिचय, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर, २०१३
३. जाधव, उदय काव्यशास्त्र : आकलन आणि आस्वाद, लोकपाल पब्लिकेशन, औरंगाबाद, प्रथमावृत्ती, ५ सप्टेंबर २०१३
४. शिरवाडकर, के. रं. साहित्यवेध, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, प्रथमावृत्ती, जानेवारी, १९९८

संदर्भ ग्रंथ :

१. कुरुंदकर, नरहर रससूत्र, इंद्रायणी साहित्य, पुणे.
२. सोनार, ब. लु. भारतीय साहित्य विचार, प्रज्ञा, अमळनेर, १९८८
३. मोरे, मोरेश्वर सखाराम मराठी व्याकरण, चित्रशाळा, पुणे, १९७०
४. वासमकर, वि. दा. मराठीतील कलावादी समीक्षा, अक्षरदीप प्रकाशन, कोल्हापूर, आ. प. २०१८
५. तुकदेव, रोहिणी ओवी छंद : रूप आणि आविष्कार, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
६. हिरेमठ, राजशेखर मराठी व्याकरण परिचय, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९८८

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

मराठी अभ्यास मंडळ

Board of Studies in Marathi

पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती

Choice Based Credit System

बी.ए. भाग-३ : B.A. Part-III

अभ्यासक्रम : Syllabus

June, 2020 onward

सत्र-६ : Semester No. 6 : अभ्यासपत्रिका क्र. XIII

Discipline Specific Elective (DSE-E127)

विद्याशाखीय विशेष निवड (DSE-E127)

भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा

उद्दिष्टे :

१. मराठी भाषेची वर्णव्यवस्था समजून घेणे.
२. ध्वनी व अर्थपरिवर्तनाची कारणे व प्रकार यांची माहिती करून घेणे.
३. प्रमाणभाषेचे स्वरूप व विशेष अभ्यासणे.
४. बोलींचे स्वरूप व विशेष समजून घेणे.
५. मराठी भाषेबद्दलची विद्यार्थ्यांची आवड विकसित करणे.

अभ्यासक्रम

अ. क्र. Sr. No.	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ Module I	मराठीची वर्णमाला ● ध्वनी व वर्ण, मराठीची वर्णमाला, पारंपरिक स्वर व त्यांचे वर्गीकरण ● स्वरांचे ध्वनिशास्त्रदृष्ट्या व उच्चारण स्थानानुसार विश्लेषण ● स्वरांचे प्रकार ह्रस्व, दीर्घ, सिद्ध, साधित, सजातीय, विजातीय ● मराठीची स्वर संख्या ● मराठीतील व्यंजन विचार ● व्यंजनांचे प्रकार तालव्य, अंतःस्थ, उष्मे, संयुक्त, मूर्धन्य, कठोर व मृदू, अल्पप्राण व महाप्राण ● मराठीची व्यंजन संख्या ● मराठीची वर्ण संख्या निश्चितीकरण	१५	१

<p>विभाग २ Module II विभाग २ Module II</p>	<p>मराठीचे ध्वनिपरिवर्तन</p> <ul style="list-style-type: none"> ● भाषेची उच्चारप्रक्रिया ● ध्वनिपरिवर्तन म्हणजे काय ? ● व्याख्या आणि विशेष निरपवाद, नियमित, अज्ञेय, सार्वत्रिक ध्वनिपरिवर्तन ● कारणे जित - जेते संबंध, भिन्न भाषिक संबंध, आळस, अनुकरणाची अपूर्णता, वागेंद्रियातील दोष, श्रवणेंद्रियातील दोष, उच्चारशीघ्रता, अज्ञान, आघात, उच्चारसौकर्य, आहार, भौगोलिकता, वर्गसिद्धान्त, लोकभ्रम, सादृश्यता ● प्रकार अंत्यस्वनलोप, एकस्वनीकरण, आद्यस्वनागम, मध्यस्वनागम, अंत्यस्वनागम, सान्निध्य परिणाम, समानस्वनलोप, विसदृशीकरण, घोषीकरण, अघोषीकरण, मात्राभेद, सदृशता, अतिशुद्धी, दुष्प्रयोग, स्वनविपर्यय ● ध्वनिपरिवर्तनाचा मराठी भाषेवरील परिणाम 	<p>१५</p>	<p>१</p>
<p>विभाग ३ Module III</p>	<p>मराठीचे अर्थपरिवर्तन</p> <ul style="list-style-type: none"> ● अर्थपरिवर्तन म्हणजे काय ? ● व्याख्या आणि स्वरूप अर्थ म्हणजे निर्देश, प्रतिमा, संकल्पना व विचार ● अर्थपरिवर्तनाची कारणे साम्यतत्त्व, रूपक - लक्षणाजन्य शब्द, बदलते समाजजीवन, अशुभतापरिहार, ग्राम्यतापरिहार, अतिशयोक्ती, शब्दसिद्धी, अतिपरिचयातून सभ्यता, अत्यादरदर्शन, सांस्कृतिक आदान ● अर्थपरिवर्तनाचे प्रकार - अर्थविस्तार, अर्थसंकोच, अर्थप्रशस्ती, अर्थच्युती, अर्थापकर्ष, अर्थान्तर, अर्थभ्रंश, अर्थादेश, अर्थभेद, अर्थसार ● अर्थपरिवर्तनाचा मराठी भाषेवरील परिणाम 	<p>१५</p>	<p>१</p>
<p>विभाग ४ Module IV</p>	<p>प्रमाण मराठी भाषा आणि तिच्या बोली</p> <ul style="list-style-type: none"> ● प्रमाणभाषा आणि बोली : संकल्पना विचार ● प्रमाण मराठी भाषा : स्वरूप व विशेष, बोली संकल्पना : स्वरूप व विशेष ● मराठीच्या बोली : अहिराणी, वऱ्हाडी, चंदगडी, मालवणी या निवडक बोलींचे स्वरूप व विशेष 	<p>१५</p>	<p>१</p>

एकूण गुण - ४० : Total Marks-40

प्रश्न १	योग्य पर्याय निवडा	०५ गुण
प्रश्न २	अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न	१५ गुण
प्रश्न ३	अंतर्गत विकल्पासह लघूत्तरी प्रश्न	१० गुण
प्रश्न ४	टिपा लिहा (चार पैकी दोन)	१० गुण

गटप्रकल्प विषय :

१. आपल्या परिसरातील कौटुंबिक, सांस्कृतिक, कृषिविषयक, औद्योगिक क्षेत्रात जी बोलीभाषा बोलली जाते त्या बोलीभाषेतील शब्द, वाक्य, वाक्प्रचार, म्हणी, उखाणे यांचे संकलन आणि विश्लेषणासह गटप्रकल्प अपेक्षित.
२. आपल्या परिसरातील लोककथा, लोकगीते यांचे संकलन करून त्यातील भाषिक विशेषांच्या विश्लेषणावर आधारित गटप्रकल्प अपेक्षित.

मूलभूत वाचन :

१. कुलकर्णी, कृ. पां. मराठी भाषा : उद्गम आणि विकास, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे
२. कानडे, मु. श्री. (संपा.) मराठीचा भाषिक अभ्यास, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
३. गर्जेद्रगडकर श्री. न. भाषा आणि भाषाशास्त्र, व्हीनस प्रकाशन, पुणे
४. कुलकर्णी कृ. पां. शब्द : उद्गम आणि विकास
५. जोगळेकर गं. ना. अभिनव भाषाविज्ञान, सुविचार प्रकाशन, पुणे
६. जोशी, प्र. न. सुबोध भाषाशास्त्र, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
७. दामले, मो. के. शास्त्रीय मराठी व्याकरण, दामोदर सावळाराम आणि मंडळी, पुणे
८. कालेलकर, ना. गो. ध्वनिविचार, मौज प्रकाशन, मुंबई
९. पोतदार, अनुराधा मराठीचा अर्थविचार, पुणे विद्यापीठ प्रकाशन, पुणे
१०. कालेलकर, ना. गो. भाषा आणि संस्कृती, मौज प्रकाशनगृह, मुंबई
११. देवी, गणेश व जाखडे, अरुण (संपा.) भारतीय भाषेचे लोकसर्वेक्षण, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे

पूरक वाचन :

१. हिरेमठ, राजशेखर मराठी व्याकरण परिचय, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे
२. गवळी, अनिल भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे
३. कुलकर्णी, सुलक्षणा व कुबेर, वसंत भाषाविज्ञान परिचय, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर

संदर्भ ग्रंथ :

१. पुंडे, द. दि. सुलभ भाषाविज्ञान, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
२. कदम, महेंद्र मराठीचे वर्णनात्मक भाषाविज्ञान, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
३. कालेलकर, ना. गो. भाषा, इतिहास आणि भूगोल, मौज मुंबई
४. शेख, यास्मिन मराठी लेखन मार्गदर्शिका, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई
५. हिरेमठ, राजशेखर मराठी व्याकरण परिचय, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे
६. लामतुरे, प्रज्ञा ग्रामीण बोलीभाषेचे वैभव, संस्कृती प्रकाशन, पुणे
७. जंबाले, विठ्ठल ग्रामीण कादंबरी : मराठवाडी बोलीचे स्वरूप, चिन्मय प्रकाशन, औरंगाबाद
८. पाटील, व्ही. एन. सुलभ भाषाविज्ञान, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव, २०१६
९. भांड, बाबा व मगर, राजेंद्र भाषा आणि साहित्य : माझी भूमिका : सयाजीराव गायकवाड, महाराजा सयाजीराव गायकवाड संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, औरंगाबाद
१०. केळकर, तन्मय (अनु.) पंजाबच्या भाषा आणि लिपीची समस्या : शहीद भगतसिंग, प्रका. भाषाविकास संशोधन संस्था, कोल्हापूर

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

मराठी अभ्यास मंडळ

Board of Studies in Marathi

पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती

Choice Based Credit System

बी.ए. भाग-३ : B.A. Part-III

अभ्यासक्रम : Syllabus

June, 2020 onward

सत्र-६ : Semester No. 6 : अभ्यासपत्रिका क्र. XIV

Discipline Specific Elective (DSE-E128)

विद्याशाखीय विशेष निवड (DSE-E128)

मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स.१५०० ते इ.स.१८००)

उद्दिष्टे :

१. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा कालिक अभ्यास करणे.
२. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा स्थूल परिचय करून घेणे.
३. पंडित कवी व त्यांची रचना यांचा परिचय करून घेणे.
४. बखर वाङ्मय आणि शाहिरी वाङ्मय यांचे स्वरूप, विशेष अभ्यासणे.
५. मध्ययुगीन मराठी गद्य, पद्य रचनेचे विशेष अभ्यासणे.

अभ्यासक्रम

अ. क्र. Sr. No.	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ Module I	इ. स. १५०० ते इ.स. १६०० अ) एकनाथांची साहित्य संपदा चतुःश्लोकी भागवत, एकनाथी भागवत, भावार्थ रामायण, गवळणी, भारुडे इत्यादी रचना	१५	१
विभाग २ Module II	इ. स. १६०० ते इ. स. १७०० (स्थूल कालखंड) अ) तुकारामांची अभंगरचना ब) रामदासांची ग्रंथरचना करुणाष्टके, रामायणे, मनाचे श्लोक, दासबोध, स्फुट प्रकरणे	१५	१
विभाग ३ Module III	इ. स. १६०० ते इ. स. १८०० (स्थूल कालखंड) अ) निवडक पंडित कवींच्या काव्याचा अभ्यास १) मुक्तेश्वर २) वामन पंडित ३) रघुनाथ पंडित ४) श्रीधर ५) मोरोपंत	१५	१
विभाग ४ Module IV	इ. स. १५०० ते इ.स. १८०० (स्थूल कालखंड) अ) बखर वाङ्मय शिवपूर्वकालीन बखरी, शिवकालीन बखरी, पेशवेकालीन बखरी-स्वरूप, विशेष ब) शाहिरी वाङ्मय (लावणी व पोवाडा) १) अनंत फंदी २) परशुराम ३) राम जोशी ४) प्रभाकर ५) होनाजी बाळा	१५	१

* प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी *

Pattern of Question Paper

एकूण गुण - ४० : Total Marks-40

प्रश्न १	योग्य पर्याय निवडा	०५ गुण
प्रश्न २	अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न	१५ गुण
प्रश्न ३	अंतर्गत विकल्पासह लघूत्तरी प्रश्न	१० गुण
प्रश्न ४	टिपा लिहा (चार पैकी दोन)	१० गुण

गटप्रकल्प विषय :

* आपल्या परिसरातील कोणत्याही ग्रंथालयातील किंवा ग्रंथालयाबाहेरील मध्ययुगीन मराठी ग्रंथकार आणि ग्रंथ यांची सूची तयार करावी.

* मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयातील निवडक शब्दांचा शब्दसंग्रह करणे आणि त्यांचे वर्गीकरण व विश्लेषण करणे.

मूलभूत वाचन :

१. भावे, वि. ल. महाराष्ट्र सारस्वत, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
२. नसिराबादकर, ल. रा. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर
३. देशपांडे, अ. ना. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड १ ते ४, व्हीनस प्रकाशन, पुणे
४. पांगारकर, ल. रा. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड १ ते ३, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे
५. मंचरकर, र. बा. धर्म संप्रदाय आणि मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
६. गवळी, अनिल सर्वात्मभावी तुकाराम, सायन पब्लिकेशन प्रा. लि. पुणे
७. सपकाळे, प्रकाश संत तुकाराम, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव
७. वाटवे, के. ना. (संपा.) प्राचीन मराठी पंडिती काव्य.
८. फाटक, न. र. श्री एकनाथ वाङ्मय दर्शन आणि कार्य, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई
९. सरदेशमुख, त्र्यं. वि. रामदास : प्रतिमा आणि बोध, अस्मिता प्रकाशन, पुणे
१०. हेरवाडकर, र. वि. मराठी बखर, व्हीनस प्रकाशन, पुणे
११. अदवंत, म. ना. पैजण, साहित्य प्रसार केंद्र, नागपूर
१२. सहस्त्रबुद्धे, म. ना. मराठी शाहिरी वाङ्मय, ठोकळ प्रकाशन, पुणे

पूरक वाचन :

१. तुळपुळे, शं. गो. (संपा.) मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, म. सा. प., पुणे
२. तुळपुळे, शं. गो. (संपा.) मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे
३. उपासे, शिवशंकर मराठी काव्यातील शिवदैवत दर्शन, आख्यानकाव्य व स्फुटकाव्य : १३ ते १८ वे शतक, शैवभारती शोध प्रतिष्ठान, जंगमवाडी मठ, वाराणसी
४. पाटील, तानाजी संत साहित्यातील सामाजिकता, विश्वकर्मा प्रकाशन, पुणे
५. हेरवाडकर, र. वि. मराठी बखर

संदर्भ ग्रंथ :

१. बडवे, सतीश मध्ययुगीन साहित्याविषयी, मीरा, औरंगाबाद
२. फाटक, न. र. श्री. रामदास, वाङ्मय आणि कार्य
३. माटे, श्री. म. संत, पंत आणि तंत, ठोकळ प्रकाशन, पुणे
४. होनमाने, धनंजय तंजावरची मराठी कीर्तनपरंपरा, स्नेहवर्धन, पुणे
५. होनमाने, धनंजय पंत प्रतिनिधींची कीर्तनाख्याने, दर्या प्रकाशन, पुणे
६. ग्रामोपाध्ये, गं. ब. मराठी बखर गद्य, व्हीनस बुक स्टॉल, पुणे
७. शिंदे, विश्वनाथ शाहिरी वाङ्मयाच्या धारा, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
७. केळकर, य. न. मराठी शाहीर आणि शाहिरी वाङ्मय, पुणे विद्यापीठ, पुणे
९. मोरजे, गंगाधर मन्हाटी लावणी वाङ्मय, मोघे प्रकाशन, कोल्हापूर
१०. वर्दे, श्री. म. मराठी कवितेचा उषःकाल किंवा मराठी शाहीर, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

मराठी अभ्यास मंडळ

Board of Studies in Marathi

पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती

Choice Based Credit System

बी.ए. भाग-३ : B.A. Part-III

अभ्यासक्रम : Syllabus

June, 2020 onward

सत्र-६ : Semester No. 6 : अभ्यासपत्रिका क्र. XV

Discipline Specific Elective (DSE-E129)

विद्याशाखीय विशेष निवड (DSE-E129)

मराठी भाषा व अर्थार्जनाच्या संधी

पाठ्यपुस्तक : मराठी भाषा व अर्थार्जनाच्या संधी (संपादन)

शिवाजी विद्यापीठ प्रकाशन, कोल्हापूर

उद्दिष्टे :

१. प्रसारमाध्यमांतील अर्थार्जनाच्या संधी आणि भाषिक कौशल्ये यांचा परिचय करून घेणे.
२. स्पर्धा परीक्षांमध्ये मराठी भाषा विषयाचे महत्त्व समजून घेणे.
३. उद्योग व सेवा क्षेत्रात मराठी भाषेद्वारे अर्थार्जनप्राप्ती संदर्भात ज्ञान संपादन करणे.
४. मुद्रित शोधनाची पद्धत अभ्यासणे.

अभ्यासक्रम

अ. क्र. Sr. No.	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ Module I	प्रसारमाध्यमांतील अर्थार्जनाच्या संधी व भाषिक कौशल्ये ■ मुद्रित माध्यमे (Print Media) १. संपादन २. स्तंभलेखन ३. जाहिरात लेखन ४. शब्दांकन (नावीण्यपूर्ण उपक्रम, व्यक्तींचे अनुभव व मानपत्र) ■ आकाशवाणी १. निवेदन २. संहिता लेखन (कृषी, महिला व शैक्षणिक विषयक) ३. बातमी लेखन ■ चित्रवाणी १. निवेदन २. संहिता लेखन (साहित्य, युवा व मनोरंजन विषयक) ३. बातमी लेखन	१५	१

विभाग २ Module II	उद्योग व सेवाक्षेत्रातील अर्थार्जनाच्या संधी व भाषिक कौशल्ये <ul style="list-style-type: none"> ■ उद्योग व सेवाक्षेत्र आणि मराठी भाषा ■ उद्योग व सेवाक्षेत्रातील अर्थार्जन संधी – <ul style="list-style-type: none"> १. विपणन (Marketing) साठी संवाद कौशल्ये २. अनुवाद ३. ग्राहक सेवा केंद्र (Call Centers) ४. मराठी टंकलेखन, युनिकोड व पीपीटी (Power Point Presentation) परिचय 	१५	१
विभाग ३ Module III	मुद्रितशोधन व अर्थार्जनाच्या संधी <ul style="list-style-type: none"> १. मुद्रितशोधन : संकल्पना स्वरूप, प्रकार व महत्त्व २. महाराष्ट्र शासनाचे प्रमाणलेखनविषयक १८ नियम, अपवाद, उदाहरणे, विरामचिन्हे ३. मुद्रित शोधनाची पद्धत : सांकेतिक खुणा, त्याचे स्पष्टीकरण, पहिले वाचन व पुढील मुद्रितशोधन, संगणकीय मुद्रितशोधन ४. मुद्रितशोधनाचे प्रात्यक्षिक कार्य व अर्थार्जनाच्या संधी : वर्तमानपत्र, नियतकालिक, ग्रंथ, छापील मजकूर, लेख इ. 	१५	१
विभाग ४ Module IV	स्पर्धा परीक्षांसाठी मराठी <ul style="list-style-type: none"> ■ स्पर्धा परीक्षांचे स्वरूप : सरळसेवा, कम्बाईन, राज्यसेवा, संघ लोकसेवा आयोग ■ स्पर्धा परीक्षांमधील मराठीचे स्वरूप : अभ्यासक्रम परिचय ■ स्पर्धा परीक्षेसाठी कौशल्ये : वाचन, नोट्स (टिपणे), लेखन, हस्ताक्षर, वेळेचे व्यवस्थापन, गटचर्चा,संदर्भ साहित्य ■ मुलाखतीची पूर्वतयारी व तंत्रे (मुलाखत कशी द्यावी) 	१५	१

* प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी *

Pattern of Question Paper

एकूण गुण – ४० : Total Marks-40

प्रश्न १	योग्य पर्याय निवडा	०५ गुण
प्रश्न २	अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न	१५ गुण
प्रश्न ३	अंतर्गत विकल्पासह लघूत्तरी प्रश्न	१० गुण
प्रश्न ४	टिपा लिहा (चार पैकी दोन)	१० गुण

गटप्रकल्प विषय :

१. राष्ट्रीय, शैक्षणिक, सांस्कृतिक, सामाजिक, कृषी, आरोग्य, भाषा व साहित्य क्षेत्रातील ताज्या घडामोडी यापैकी एका विषयावर आकाशवाणी किंवा चित्रवाणीसाठी संहितालेखन.
२. उद्योग व सेवाक्षेत्रे आणि प्रसारमाध्यमे यांना भेटी देऊन तेथील भाषिक उपयोजनावर आधारित प्रकल्प तयार करणे.

मूलभूत वाचन :

१. काणे, पुष्पा नभोवाणी कार्यक्रम : तंत्र आणि मंत्र, इंडिया बुक कंपनी, पुणे
२. भागवत, यशोदा बोलका कॅमेरा, मौज प्रकाशन, पुणे
३. राजाध्यक्ष, विजया (संपा.) मराठी वाङ्मय कोश, साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई
४. मोरे, सदानंद व लिंगाळे, शरणकुमार प्रबोधनपर वैचारिक वाङ्मय, य. च. म. मु. विद्यापीठ, नाशिक
५. रेगे, मे. पुं. व इतर मराठी विचारवंत आणि आपण, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई
६. शेख, यास्मिन मराठी लेखन मार्गदर्शिका, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई
७. फडके, अरुण मराठी लेखन-कोश, अंकुर प्रकाशन, ठाणे
८. धायगुडे, य. ए. मुद्रितशोधन, दि पूना प्रेस ओनर्स असो. लि. पुणे
९. खोपकर, अरुण चित्रव्यूह, लोकवाङ्मय गृह, प्रकाशन, मुंबई
१०. वरखेडे, रमेश सायबर संस्कृती, इन्स्टिट्यूट ऑफ नॉलेज इंजिनिअरिंग, नाशिक

पूरक वाचन :

१. कुंभार, प्रकाश उपयोजित भाषाविज्ञान आणि प्रसारमाध्यमे, अक्षरदालन, कोल्हापूर
२. जोशी, प्रभाकर उपयोजित मराठी, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव
३. तौर, पृथ्वीराज मराठी भाषिक कौशल्ये विकास, अथर्व पब्लिकेशन्स, धुळे
४. फडके, अरुण शुद्धलेखन मार्गप्रदीप, अंकुर प्रकाशन, ठाणे
५. दीक्षित, विजय चित्रपट : एक कला, रेणुका प्रकाशन, नाशिक
६. इनामदार, एस. डी. माध्यम, एस. डी. प्रकाशन, पुणे

संदर्भ ग्रंथ :

१. देशपांडे, वि. भा. व जोगळेकर, सुषमा (संपा.) मराठी कलाभिरुची, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे
२. पचिंद्रे, श्रीराम मुलाखत आणि शब्दांकन, अनुबंध प्रकाशन, पुणे
३. ढोले, विश्राम प्रसारमाध्यमे आणि प्रयोगकला, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
४. शिंदे, अरुण सत्यशोधकीय नियतकालिके, कृष्णा संशोधन व विकास अकादमी, मंगळवेढा
५. जोशी, प्रभाकर व वले, वासुदेव उपयोजित मराठी, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव
६. रेगे, मे. पुं. (संपा.) नवभारत (मासिक), व्यावहारिक मराठी विशेषांक, प्राज्ञ पाठशाळा मंडळ, वाई (ऑगस्ट-सप्टेंबर १९८१)
७. भालके, रामचंद्र व इतर प्रबोधनपर साहित्य : स्वरूप आणि संकल्पना, य.च.म.मु. विद्यापीठ, नाशिक
८. चपळगावकर, नरेंद्र मराठीतील वैचारिक साहित्य : लेखक आणि समाज, नवभारत, जून २०१६ वर्ष २९, अंक ९
९. चौसाळकर, अशोक विचारवंत आणि समाज, युनिक अॅकॅडमी, पुणे

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

मराठी अभ्यास मंडळ

Board of Studies in Marathi

पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती

Choice Based Credit System

बी.ए. भाग-३ : B.A. Part-III

अभ्यासक्रम : Syllabus

June, 2020 onward

सत्र-६ : Semester No. 6 : अभ्यासपत्रिका क्र. XVI

Discipline Specific Elective (DSE-E-130)

विद्याशाखीय विशेष निवड (DSE-E-130)

वाङ्मय प्रकाराचे अध्ययन : ललित गद्य (व्यक्तिचित्रे)

पाठ्यपुस्तक : मुलखावेगळी माणसं (संपादन)

शिवाजी विद्यापीठ प्रकाशन, कोल्हापूर

उद्दिष्टे :

१. ललित गद्य वाङ्मयप्रकाराचे स्वरूप अभ्यासणे.
२. व्यक्तिचित्र संकल्पना व स्वरूप समजून घेणे.
३. प्रवाहानुरूप मराठीतील व्यक्तिचित्रांचे स्वरूप अभ्यासणे.
४. 'मुलखावेगळी माणसं'मधील व्यक्तिविशेषांचे आकलन करून घेणे.
५. 'मुलखावेगळी माणसं'मधील शैक्षणिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, राजकीय पर्यावरण आणि कौटुंबिक भावविश्व अभ्यासणे.
६. 'मुलखावेगळी माणसं'मधील ग्रामीण व उपेक्षितांच्या जीवनाचे आकलन करून घेणे.
७. 'मुलखावेगळी माणसं'मधील अभिव्यक्ती, निवेदनशैली व भाषाविशेष अभ्यासणे.

अभ्यासक्रम

अ. क्र. Sr. No.	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ Module I	ललित गद्य : संकल्पना व स्वरूप व्यक्तिचित्रे : संकल्पना, स्वरूप/वैशिष्ट्ये आणि वाटचाल व्यक्तिचित्र लेखनासाठी आवश्यक गुण	१५	१
विभाग २ Module II	१. रामा मैलकुली - व्यंकटेश माडगूळकर २. मृत्यूचे चुंबण घेणारा महाकवी - प्र. के. अत्रे ३. निळू मांग - अण्णाभाऊ साठे ४. मोरणी - विभावरी शिरूरकर	१५	१
विभाग ३ Module III	५. जमीला जावद - हमीद दलवाई ६. यंकटाण्णा - व. वा. बोधे ७. दगडूमामा - उत्तम कांबळे ८. मुंबईचा चित्रकार - अरुण खोपकर	१५	१
विभाग ४ Module IV	९. हीरा - इंद्रजित भालेराव १०. बाबा मास्तर - दि. बा. पाटील ११. दादासाहेब वस्ताद - सयाजीराजे मोकाशी १२. डोकेवाला संशोधक : दादाजी रामजी खोब्रागडे - व्ही.एन.शिंदे	१५	१

* प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी *

Pattern of Question Paper

एकूण गुण - ४० : Total Marks-40

प्रश्न १	योग्य पर्याय निवडा	०५ गुण
प्रश्न २	अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न	१५ गुण
प्रश्न ३	अंतर्गत विकल्पासह लघूत्तरी प्रश्न	१० गुण
प्रश्न ४	टिपा लिहा (चार पैकी दोन)	१० गुण

सूचना :

१. विभाग एक वर वस्तुनिष्ठ प्रश्न असणार नाहीत.

गटप्रकल्प विषय :

आपल्या परिसरातील शैक्षणिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, कला, क्रीडा, आरोग्य, राजकीय इत्यादी समाजजीवनाच्या कोणत्याही क्षेत्रातील व्यक्तींची व्यक्तिचित्रे लिखित स्वरूपात प्रती प्रकल्पनुरूप ५ (किमान एका प्रकल्पकास एक नुसार) तयार करून ती एकत्रित जमा करावीत.

मूलभूत वाचन :

१. वास्कर, आनंद (संपा.)
२. चौधुले, वि. शं.
३. शिंदे, रणधीर
४. मालशे, मिलिंद

वाङ्मयप्रकार संकल्पना (डॉ.विजय निंबाळकर गौरवग्रंथ), अन्वय प्रकाशन,पुणे
मुक्तगद्य : संकल्पना आणि उपयोजन, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई, २००८
ललित गद्य ते मुक्तगद्य (लेख), दै. महाराष्ट्र टाईम्स, २९-१२-२०१३
साहित्य प्रकाराची संकल्पना (लेख), साहित्य : अध्यापन आणि प्रकार, (संपा.)
श्री. पु. भागवत, सुधीर रसाळ, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८७

पूरक वाचन :

१. माडगूळकर, व्यंकटेश
२. अत्रे, प्र. के.
३. साठे, अण्णाभाऊ
४. शिरूरकर, विभावरी
५. दलवाई, हमीद
६. बोधे, व. वा.
७. कांबळे, उत्तम
८. खोपकर, अरुण
९. भालेराव, इंद्रजित
१०. पाटील, दि. बा.
११. मोकाशी, सयाजीराजे
१२. शिंदे, व्ही. एन.

माणदेशी माणसं, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, पुनर्मुद्रण, २०१८
मृत्यूचे चुंबन घेणारा महाकवी : साने गुरूजी, पार्श्व पब्लिकेशन, कोल्हापूर, १९६२
बरबाद्या कंजारी, श्रमिक प्रतिष्ठान, कोल्हापूर, लोकावृत्ती, २०१०
दोघांचे विश्व आणि इतर काही कथा, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, १९५७
जमीला जावद आणि इतर कथा, साधना प्रकाशन, पुणे, २०१६
गावाकडची माणसं, अक्षरबंध प्रकाशन, पुणे, २००७
कावळे आणि माणसं, मनोविकास प्रकाशन, पुणे, आ.दु., २०१०
चित्रव्यूह, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
गाई घरा आल्या, प्रतिभास प्रकाशन, परभणी
भली माणसं, मनोकामना प्रकाशन, इस्लामपूर, २०१३
पंधरा ऑगस्ट, मुक्तरंग प्रकाशन, लातूर, २०१६
हिरव्या बोट्यांचे किमयागार, तेजस प्रकाशन, कोल्हापूर, २०१९

संदर्भ ग्रंथ :

१. जोशी, प्र. न.
२. भागवत, श्री. पु.

मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास, अर्वाचीन काळ (१८०० ते १९८०),
स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
साहित्य अध्यापन आणि प्रकार (प्रा. वा. ल. कुलकर्णी गौरवग्रंथ), मौज प्रकाशन
गृह, मुंबई